

Kommunal- og distriktsdepartementet
postmottak@kdd.dep.no

Oslo, 22.10.2025

Vår ref.: 25/66

Innspill til ny handlingsplan for kvensk språk

Norges museumsforbund takker for invitasjonen til innspillsmøte for ny handlingsplan for kvensk språk. Vi hadde dessverre ikke anledning til å delta på det fysiske møtet, men vil dele våre innspill skriftlig. Museumsforbundet representerer hele spekteret av museer i Norge uavhengig av om de mottar støtte fra et av departementene, Sametinget, fylkeskommune, kommune eller har ren privat finansiering.

Museumsforbundet minner om at det i Museumsmeldingen (Meld. St. 23 (2020–2021) Musea i samfunnet — Tillit, ting og tid) ble poengtert at museene er en viktig arena for ivaretagelse av språk. De samiske, kvenske, norskfinske og skogfinske museenes rolle som formidlere og ivaretagere av lokale språktradisjoner ble trukket frem som viktig. I tillegg ble koblingen mellom materielle gjenstander og immateriell kunnskap fremhevet som sentral i å legge til rette for en unik arena for bevaring, tilbaketakelse og utvikling av lokale språktradisjoner.

Flere av våre medlemsinstitusjoner arbeider med kvensk språk, kultur og historie og ivaretar denne delen av vår felles kulturarv. Det er naturlig å trekke frem Ruija kvenmuseum i Vadsø, som er en del av Varanger museum, og Nord-Troms museum på Halti i Nordreisa som særlig sentrale institusjoner i arbeid med kvensk språk og kulturarv. I tillegg er det også flere andre museer over hele landet som bidrar til å løfte frem kvensk språk og historie, kunst og kultur. Flere av museene som arbeider med samisk språk og historie arbeider også i grenseland mellom det samiske og det kvenske da det i flere områder tradisjonelt har vært integrasjon mellom samer og kvener, og flere familier har familie- og kulturrøtter i samisk og kvensk. Museene spiller en avgjørende rolle i kulturarvssammenheng; i kunnskapsoppbygging, forskning, formidling og som identitetsskapere.

I Stortingets behandling av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport? ble det gjort en rekke vedtak som berører urfolks- og minoriteters språkutvikling og formidling av kulturarv. Det kvenske språket er tydelig formulert i mange av disse. Det er derfor svært positivt at Kommunal- og distriktsdepartementet nå har tatt initiativ til en ny handlingsplan for kvensk språk.

Museumsforbundet vil understreke at det kvenske språket er tydelig knyttet til kvensk historie og materiell og immateriell kulturarv i bred forstand. Det inkluderer betegnelser på gjenstander, kunnskap om bruk og bevaring. Dette er viktig for å koble språket og utviklingen av dette til den brede kulturarven.

Departementet ønsker primært innspill på tre spørsmål som vi vil kommentere under.

Hva er de største utfordringene i arbeidet med kvensk språk?

To hovedutfordringer vi ser som viktige å peke på er tilstrekkelige ressurser og økt kunnskap om kvensk. For å øke bruken av kvensk må man arbeide for å bruke det mer aktivt og gjøre det mer synlig både som hoved- eller tilleggspråk i museer og andre kulturinstitusjoner. I tillegg er det viktig å sikre publisering av litteratur for ulike grupper, fra barn til voksne. Det vil øke rekkevidden for eksponering og formodentlig bidra til at flere med kvensk bakgrunn vil fatte interesse for å lære eller videreutvikle sitt eget språk og komme nærmere sin egen kulturarv.

Museer er ofte de eneste lokale aktørene for å ta imot skoleklasser og drive aktiv formidling. Styrking av driftsbudsjettene til museer som arbeider med kvensk språk vil gi grunnlag for flere stillinger, økt formidling, kunnskapsproduksjon og aktivt arbeid med å bygge kunnskap, forståelse og forsoning.

Det er en utfordring at det er få med kompetanse og at kompetansemiljøene er spredt. Det er behov for å bygge nettverk og finne mekanismer som forsterker bruken av kvensk slik at man fortsetter å bruke det og ikke ty til finsk.

Hvilke tiltak bør settes inn for å styrke kvensk språk?

- Gi økt støtte til museer og kulturinstitusjoner slik at det blir mulig for dem å utarbeide tekster og formidlingsopplegg på kvensk.
- Styrke språkopplæringen blant ansatte i skoler og kulturinstitusjoner med betalt etterutdanning eller studiepermisjon slik at de kan bruke språket aktivt i sitt arbeid.
- Utvikle digitale læremidler.
- Fortsette arbeidet med å gi støtte til utvikling av ordbøker og publikasjoner, også i museene.
- Etablere insentiver til å bruke kvensk i offentligheten gjennom å benytte erfaringene fra tidligere språkvitalisering, som enaresamisk og hebraisk.
- Arbeide for å etablere kvensk terminologi i Primus (CMS-system for museenes samlinger) som vil bidra til å øke synligheten for kvensk i Digitalt Museum.

Hva kan din bransje bidra med for å styrke kvensk språk?

Museene har et stort ansvar for å bevisstgjøre og fremme betydningen og viktigheten av kvensk som språk. Museumsbransjen bidrar allerede i noen grad til å synliggjøre kvensk språk gjennom utstillingstekster, filmer med muntlig bruk av kvensk og betegnelser på gjenstander og fenomener som beskrives i utstillingene. Museene kan samle inn kvenskspråklig terminologi knyttet til

kulturarv. Dette gjelder spesielt terminologi som er i fare for å forsvinne. Både Ruija kvenmuseum og Nord-Troms museum har hatt og har denne type prosjekter.

Det bidras også til formidling på kvensk og kunnskap om hva kvenske ord betyr og betydningen av å vedlikeholde og bruke språket. Ruija kvenmuseum har kvensk som hovedspråk i sin utstilling, mens Nord-Troms museum har sin hovedutstilling på kvensk og samisk. I tillegg har de oversatt flere nye utstillinger til kvensk. Andre museer kan også i større grad bidra med å løfte frem og bruke det kvenske språket aktivt i utstillinger, formidling og skriftlige arbeider samt i arrangementer.

Museene kan også utvide samarbeidet med andre aktører som arbeider med å styrke kvensk som språk, som Kvensk institutt /Kainun institutti og Halti kvenkultursenter/Haltiin kväänisentteri, relevante utdanningsinstitusjoner og kulturinstitusjoner.

Norges museumsforbund bidrar gjerne med ytterligere informasjon dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen

Liv Ramskjær
generalsekretær

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og oversendes uten signatur.